Број 165 У Новом Саду, у петак 27 јула 1907 Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Једно упола повлашено село.

Познато је свима, какву тешку борбу води српски народ у Угарској са Румунима. Њихови нападаји на српска села и вароши, нису поштедели ни српско село Орешац

Син пок. Јоакима Митра пароха орешачког, — Јован Митар румунски парох у Јабуци покушао је, да се увуче у клир српске епархије вршачке, па кад му то није испало за руком, — сада свима средствима ради на оцепљену Румуна. Пре неког времена поднели су орешачки Румуни а међу њима и многи порумуњени Срби — молбу румунском проти вршачком, у којој изјављују, да су Румуни и да желе, да се у Орешцу оснује засебна румунска парохија, а наша епархијска власт ништа о томе званично није знала, Уједанпут се распростро глас по селу, да изасланици румунске карансебешке конзисторије долазе у Орешац 21. јула (3 августа) да спроведу попис Румуна и одмах да организују румунску цркву, општину и поставе пароха!!!

Садашњи наш администратор г Стеван Дејановић одмах отиде у Вршац, да се распита, да ли је тај долазак познат нашој духовној власти, но добио је одговор, да њој није ништа познато.

Освануо је и тај дан субота 21. јула (3. августа) о. г. и заиста око девет сати пре подне дође вршачки румунски прота Трајан Опрејан са још једним световњаком, а на други коли изасланик кр. белоцрквановског надсолгабировата — солгабиров Нађ са општинским бележником. Сваког Србина морало је само срце заболети, кад је видео ону грдну гомилу људи, — од којих је сигурно $^1/_3$ порумуњених Срба, и кад је чуо, како урнебесно кличу румунским изасланицима „Сетреаске, сетреаске“. — Кривица због тога пада на оне, који су епархијом вршачком управљали пре 30 и више година.

Чим је изасланство ступило у општинску канцеларију, представи се прота румунски као изасланик румунског карансебешког епископа и конзисторије и изнесе одлуку о томе. За тим је на основу закона од 1868 г. те IX. зак. члана и „узуса“ почео да доказује, да има право да спроведе попис Румуна и организацију румунске општине, без знања и суделовања изасланства од српске епархије и најпосле, како је он ипак (дакле милостиво) о свему томе још пре три дана известио окружног српског проту вршачког Светозара (!) Поповића! Од српске стране присуствовао је незванично наш администратор Стеван Дејановић и др. Паја Нешков заменик дра К. Хаџи, заступника српске црквене општине орешачке.

Кад је г. румунски прота свршио свој говор, изјавио је поп Стева Дејановић „да г г изасланици румунски не желе да одрже политичан збор, за који је нужна пријава и присуство саме политичке власти, већ намеравају, да један део верних, који стоје под српском јерархијом, оцепе и под своју духовну власт подвргну, с тога је безусловно морала румунска епархијска власт известити нашег епископа-дијецезана или српску православну конзисторију вршачку, како би споразумно обе духовне власти саставиле једну мешовиту комисију, која би деобу на лицу места спровела. Пошто долазак изасланства румунске епархије није познат ни епископу вршачком, ни епархијској конзисторији, ни њему као управитељу ове парохије, то сматра изненадан долазак њихов као насилно упадање и буњење у туђој епархији и парохији, па моли изасланика политичке власти да им не дозволи никакву акцију без знања и споразума са српском православном автономном влашћу. Уједно је изјавио, да ће цео овај поступак румунских изасланика пријавити својој надлежној конзисторији вршачкој.

Др. П Нешков је са законом у руци и на основу информације, добивене од др Косте Хаџи — потпуно утукао разлоге румунског проте. Препирка је била врло дуга и врло жива, док уједанпут не скочи прота румунски, те се сав блажен и радостан обрати Нађу са новим доказом и рече му: „та видите ко их заступа? — Др. Хаџи! А зна те ли: ко је то др. Хаџи? Та то је конзисторијални фискал, а из тога се види, да је српска автономна власт знала за наш долазак, с тога молим да се одмах приступи пописивању Румуна“!

Ту се прота пребацио јер му је др. Нешков доказао, да др. Коста Хаџи не заступа овде српску орешачку општину као конзисторијални фискал, јер конзисторија о томе ништа незна, даклем није му могла ни дати пуномоћ, већ као обичан заступник, а што је он уједно и конзисторијални фискал то је случајност.

Нађ је уважио приговоре поп Стеве Дејановића и др Нешковог, те је изасланицима румунским забранио сваки рад, у парохији орешачкој и о томе је састављен записник. Против те забране уложио је прота протест на жупанију.

Румуни даклем неће да чују за нашу духовну власт већ хоће силом политичне власти да муте по српским парохијама Нападај и обрана трајала је од 9.—12. сати а за тим су отишли, од куда су дошли

Сад ћу укратко да опишем историју овог несретног српског села. Из протокола се види, да је Орешац био чисто српско село; а матице су вођене српски, у цркви и ван цркве служило се само словенски. Пре опште деобе Румуна од Срба, — по несрећи нашој — био је поп орешачки неки Стеван Котец, прави Румун родом из Куштиља. За његово време почели су се Румуни досељавати у Орешац а у то се доба баш основала и засебна митрополија румунска. Он је употребио ту згодну прилику, те је подговорио орешачке румунске досељенике да поднесу молбу српској вршачкој конзисторији, у којој моле, да се наизменце служи у цркви: српски и румунски и то би — одобрено. Доцније је пошао један корак даље, те је хтео цело село да преведе на румунску страну, но пошто му то није испало за руком изгуби парохију орешачку а на његово место дође још већи Румун — Јоаким Митар, који је за 30 год. поповања готово цело село порумунио. Увидео је он, да сам није кадар тако велики задатак извршити стога је његовим утицајем увек био и учитељ — Румун, бележник Румун, те плод њиховог заједничког рада тај је, да су најсрпскије фамилије данас румунске коловође, као: Остојић, Герлић, Вуичић, Опричић, Станисављевић, Владисављевић и т. д. Онај лепи иметак, кога је пок. Јоаким од српског труда и муке стекао, употребљује његова жена Семеника на жалост српска попадија, која ужива 200 фор. мировине годишње из наших фондова, и њен син Јоца као моћно средство против орешачких Срба. Но при свем притиску од стране Румуна и обећавању од стране поп Јоце Митра, да ће их забадава служити ако пређу на румунску страну ипак и у Орешцу има одушевљених — челик Срба, наиме! Јоца Станков, честита старина Кузман Кикош, Коста Михаиловић, Тома Лекић, Шандор Алмажаном и др која у друштву са свештеником неуморно раде, да се спасе све што што се год спасти може.

— н —

Зулуми у Старој Србији.

Пишу нам из Пећи: Још 5. о. м. аустријске комитетлије у сред беле дана доватише малеког и нејаког Живка В. Шотића и одведоше у село Мочнице ђаковачка нахија.

Живко је од своје непуне три године јединац у оца и мајка који је постао жртва обесној аустријској пропаганди.

И ако се је тражило од власти да се малени Живко из бави из заробљеникових руку све је остало узалуд, што је један јак доказ да се аустријске комитетлије потпомажу у место казне баш од саме власти.

Знатели како власт поступа, она у место да води истрагу за правим злочинцем, узима Браћу Шотиће на испитивање и тражи од ових да се прави злиховац ухвати т ј. да ови утроше доста лепих новаца и да до детета дођу, — згодне истраге бога мој. Дете је још и дан данас још заробљено и налази се у истоме селу.

13 о. м. Павле Крстић Ђаковац, заптија, погинуо је од овдашњих комитетлија, пошто је убица пуцао на покојнога Павла из шест метака те је сирома Павле мртав стропоштан на земљу. Убица је имао времена те је и мартинку, која је била Павлу о рамену, одувео и са њоме мирно до код своје куће отишао, и власт се бајаги заузима само кивљући оне зајне српске куће, где је убијство извршено, и ако баш тунак има и турских кућа од ових се нико не позива.

Синоћ 16 о. м. дође црни глас из села Црни Луг, пећска нахија, да је овдашњи домаћин и врли Србин Илија Савић погинуо од обесних Арнаута. Власт се чини невешта по овој ствари. А баш сада начух да је исти Арнаутин-убица дошао у пећску чаршију и удружио се са убицом Павла Крстића.

Како се отворено говори да су изложили на коцку живот овдашњег српског народа, то смо сви на пажњи и само очекујемо, када ће која српска жртва да падне.

Хрватска и Славонија.

Глас из беловарског протопопијата.

Од како се зимус на српском народно црквеном сабору испоставило како они око »Србобрана« где данас на жалост браћа Прибићевићи воде реч издадоше интерес српске цркве и српског народа, а здружише се са дружином око »Браника« и свима различијама само да шкоде српској народној радикалној странци, од онога часа увидео је сваки мисаони и родољубив Србин, шта смерају браћа Прибићевићи.

Па када су браћа Прибићевићи већ склопили савез са Политом и свима овима подобним, не би ли нико могао замерити, — јер то је њихова ствар — да су то хтели признати, но они место часног и поштеног признања, беже као ђаво од крста и не признају јавно док тајно потпомагаху сваког а само да шкоде странци радикалној, не презнаху ни од чега, не жалише ма упропастити највећу светињу Србинову, српску автономију, само да омету родољубиви рад српске народве радикалме странке.

И српски народ у овим крајевима не знаде управо шта је по среди. »Браник«, »Србобран« и њихови прапорци измишљаху све нове и нове испаде, подвале и неистине. Но како правда свагда победити мора, а како мрак испред светлости мора ишчезнути, тако се провидео паклени смер »Бранико-

ве« банде и ученика им »Србобранова«. Зар је и могло бити друкчије! Зар јадници нису помишљали, да је Србин преживео и тежах дана, па је претурио преко јуначке главе своје, махом друге муке свакојаке, и као победиоц изашао на среду, и одгурнуо недостојне.

Но ведри се и код нас, увиђају честити Срби, ко им је прави пријатељ, а увидео је и овај нечасни савез »Браников-Србобранов« и почео је живо договарати се, саветовати и организовати, да сложно сломију све те штребере као Прибићевићи, Полит и други.

Браћа наша у Клокочевцу већ су ступили у преговор са родољубивим Србином и правом радикалне странке др. Николом Ђурђевићем, а то ће поћи даље, неће се стати на по пута. Странка радикална биће у брзо свугде организована и у овима крајевима, и тада ће смутљивцима у брзо одзвонити и последње звоно.

Љутица Богдан.

Прослава кнеза Фердинанда

Како јавља „Балканска Трибуна“, бугарски кнез Фердинанд потврдио је програм прославе двадесетгодишњице свога владања. Према томе програму прослава ће бити 15. августа о. г. у Трнови. Позиви, што ће их разаслати министарство већ су доготовљени. Кнез ће се ових дана вратити у Бугарску, преко Самовита, где ће га поздравити бугарска дунавска флотила. Појединости програма ни су још објављене. Народ неће суделовати код те свечаности, па ће према томе цела свечаност имати само службени значај.

Дела, дела, а не речи.

Пишу нам из Плашког: Велики пријатељи »Србобрана« у Плашком, који хоће да буду увијек први и да предњаче народу, они сами делају оно што забрањују народу, а овамо хоће да предњаче народу. Највише се ово тиче проте плашчанског Стеве Косановића. Овај човек зна народу приговарати за сваке ситнице, а сам дела оно, што забрањује народу. Главна задаћа наша не иде за тим, да њих клеветамо и оговарамо, већ да изнесемо истинита факта. Наиме прото Косановић једне нећеље, кад је једну жену пред крај службе ухватила мука а она је стала у стоцу бљезу литије и кад је ухватила мука она је посрнула и уздрмала литију. Наиме кад је дјелио нафору псовао је и преклињао да им ништа не родило, да им све у пропаст отишло и т. д. Ту је био и владика, који је слушао ове бабске псовке. Зар то приличи духовним пастирима? Још осим таквих дјела, има још горих, који не приличе ни једном Хришћанину, а камо ли проти. Он на пр. у цркви придикује да не треба делати свецем јер је грехота, а он мјесто да сам предњачи, а он сам дела нећељом и мањим свецем, кад сав народ светкује. — А он са неколико својих трговаца дела, а ови се угледају на свога дражајшег проту. Сервус прваци плашчански, тешко народу по вама. А прото обичава у цркви рећи ако је нужда може се и на сам Божић делати. Једне нећеље он је у пољу са неколико трговаца предњачио, а народ се угледао на њих као на своје прваке, и сутрадан све туча потукла и вода однела. Он има својих сљедбеника, наиме трговаца, који још, кад их народ пита зашто делају свецем, они онда клевећу свеце и онако силовито кажу, да свеци њима нијесу господари, да они имају свога оца проту, који ће им помоћи. Сјетите се прото приповјетке о богаташу, коју је Христос изрекао.

За сад оволико.

Плашчани.

Чудотворна икона.

Из варошице Пријепоља у Новопазарском Санџаку, добила је „Српска Рјеч“ ову занимљиву вест: У саборној цркви старих српских патријараха код Пећи, има икона св. Богородице, којој народ приписује чудотворну моћ. Икона та чини сад поход по целом рашко-призренској епархији. Икону носи један калуђер из патријаршије. Ових дана очекивала се у манастиру Бању код Прибоја, где се био сакупио силан свет из читаве околине. У народу постоји за икону ово вероваље Свега постоје три оваке иконе (лик св. Богоматере) које је својом руком наслikao св. евангелист Лука и то: једна се налази у Чајницу, друга у Русији и ова трећа, која је била негде загубљена. Човек, који живи у непосредном додиру с народом, не може одрицати поред верског још и велики национални значај овога похода те иконе. „Поход“ је овај био веома потребан. У Подримљу на Косову, па скоро у целој рашко-призренској епархији одавно није било теже по јадни српски живаљ него сад. Српски је народ онесвесиуо од ужаса, које над њим чине плаћени Арнаути, наговорени и подбадани од познатих агената, који над свим тим насиљима ликују и задовољно трљају руке... Крв на све стране. Народ се расељава. У овакво време ова икона одиста чини чудеса. Кроз села и градове са старим српским класичним именима ходи „невеста неневестнаја“ окупља око себе вас народ српски, крепи клонуле, теши уцвељене, учвршћује љубав према своме огњишту, подиже надање... Кроз иначе плачне засеоке Старе Србије крепко се разлеже: „Радујсја заштитнице и спасителице рода сербскога.“

Како чујемо, побожни српски народ у тим крајевима одазива се обилатим прилозима. Прилоге сакупљају општине и употребиће се на корисне цељи. До сада је пала прилично велика сума новаца. Тако у новопазарској околини пало је преко 500 у сјеничкој такође а у новопазарској 400 дуката. Дакле поред тога што ће се народ духовно окрепити и у овим тешким данима стећи утехе и наде, имаче и друге користи.

Американска цивилизација.

Американски „Српски Родољуб“ пише: Опет смо имали један доказ цивилизације Англосаксона и њиховог расположења према онима који неспадају у кругове њихове крви. У Роанок, В. Вирџинија један Грк дошао је у свађу са једним американским момком те се морао са истим бити. Чим са то појавило Американци насрнуше на Грка, испребијаше ге што су највише могли, пак за тим су отишли и разорили осомнајест грчких трговина (већином рестаурације) у месту и избили свакога Грка. Из Вашингтона стигао је упут грчки архимандрит да распита и разгледа ствар, како би све грчкој влади преставило. Месни начелник је узео тако исто енергичне мере да се воље зликоваца казне, али доказ опасности иностранаца у Америци исто јасан остаје

Кобне врућине.

Ових дана је било у целој Америци услед несносних врућина много смртних случајева. У Њујорку падају старији и слаби људи као снопље. У Филаделфији је приликом једне велике параде добило сунчаницу (удар од сунца) око 4380 лица. Од ових су пет одмах умрли, а 40 до 50 боре се с душом. Болнице су препуне.

Време

Према телеграфском извештају од 8. августа може се очекивати топлије и суво време.

Позна или летња сетва.

До средине јуна још могу се ради *добивања семења*, или врна сејати: слачица, ељда, дивља шпаргла, а на топлијим положајима с топлом, благом, јесени и просо. Семена то су пићних биљака за стоку

Од биљака за зелену сточну храну које се с успехом могу још посејати, као међусевица, на стрникама чим се дигну рана жита, до Видовдана или до Петровдана, то су: сточни грах, граорица, репица, слачица и густи кукуруз од раностасих сората. Подесне, благе јесени, могу сви усеви још стасати толико благовремено за косидбу у зелен, да се њива подугарити може за озимице, или бар стићи да се дубоко преоре за догодишње јаре усеве.

На тај начин с једне земље имају се у истој години два рода.

На овако опоздалој години, биће доста орница с измрзлим усевима које се до средине јуна преоравати морају, или орница на којима је поводањ досада воду оставио, те се нису могле ни обрадити, на којима ће се тек позни кукуруз са својим узродицама; пасуљем и бундевама сејати. Да будемо сигурни, да ће нам кукуруз узрети до јесени, пре но што слане и ладноће наступе, ваља набављати и засевати скорозрелац кукуруз који има краћи размак од сетве до зрења, те посигурно стасати може.

Па до Видовдана, ако не и до Петровдана може се многа измрзла усевна или тек од воде оцеђена њива, засејати и мухаром који даје врло добро сено и репом угарњачом која је зоља кабаста храна за сву стоку од бундева.

Само благовремено поручуј семе од ових биљака које ти могу помоћи, да ти не пропадне година сасвим улудо и да ти многа орница не остане без приноса и рода. „Тежак“

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 8. августа 1907. год. (Брзојавни извештај)

Готова роба

Раж прво наквоће 17 кр. 15 п. до 17 кр. 35 п.
Раж средње наквоће 16 кр. 95 п. до 17 кр. 05 п.
Јечам за храну 14 кр. 10 пов. до 15 кр. 10 пов.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прво наквоће 16 кр. 45 п. до 16 кр. 60 п.
Зоб средње наквоће 16 кр. 05 п. до 16 кр. 40 п.
Кукуруз домаћи 13 кр. 60 пов. до 13 кр. 80 п.

Термини.

Жито за октобар 23 кр. 06 п. до 23 кр. 08 п.
Раж за окт. 1907. 17 кр. 96 п. до 17 кр. 98 п.
Кукуруз за август 13 кр. 88 п. до 13 кр. 90 п.
Кукуруз за мај 1908. 13 кр. 38 пот. до 13 кр. 40 п.

Брзојави „Застави“.

Стигли 26 јула

Вицинални железници.

Будимпешта. Законски предлог о вицинималним железницама готов је Кошут ће га на јесен поднети сабору.

Побуна у Мароку.

Тангер. Стање је све судбоносније, а опасност по Европејце све већа. Побуна се шири и по унутрашњости. — Конзулати су тражили војску да штити зграде конзулатске и живот конзулатских чиновника и оних који су у конзулатима потражили заклон и спас. У Фесу и Марекесу странцима такођар прети опасност.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ ОПАЈЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

Једног млађег
ПОМОЋНИКА
који је скоро ослобођен потребујем одмах или за 14 дана за моју мешовиту трговину.
Јосим Живановић
I. 964 3—3 Крловци (Срем)

КО ХОЋЕ ЈЕФТИНЕ
РАКИЈЕ
БЕЗ КАЗАНА,
нека купи код Радована Поповића трговца из Ujvidéka књигу, из које се може научити како се праве све ракије и манипулирати вином; *цена је 6 круна.* Тако исто продајем за прављење ракије потребни материјал са прашком заједно *цена је за 100 литара 8 круна.* I. 200 18—20

НОВА
гвожђарска трговина
у Новом Саду

Част ми је поштованој публици из места и са стране до најповољнијег знања ставити, да ћу од 1 септембра ове године

у дунавској улици бр. 24.
ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ
отворити.

У радњи ћу имати сваковрсног гвожђарског еспапа из најприпознатијих домаћих, аустријских, чешких и штајерских творница, а највећа ће ми брига бити та, да моје поштоване муштерије, како са квалитетом робе, тако исто и са умереним ценама, бразом и тачном послугом задовољим.

Молећи поштоване муштерије из места и са стране за што многобројнију посету јесам

с поштовањем
950 3—3 ЂОКА МОЉАЦ.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.